

Barn försvinner

Det händer att ensamkommande flyktingbarn försvinner. Inte spårlöst, det är bara ingen som letar. Det svenska samhället bryr sig inte.

Text: Anna Fredriksson | Bild: Nikolas Werngren | [Prenumerera](#)
| Artikel i [SocialPolitik nr 1 2015](#)

Filmen som visar ordningsvaktens våld mot en 9-årig ensamkommande pojke på Malmö central spreds som en löpeld i sociala medier. I kölvattnet blev mycket mer än övergreppet på ett barn i en utsatt situation synligt. Polisen var inte särskilt intresserade av att leta efter 9-åringen och hans 12-årige följeslagare när de rymde igen från det HVB-hem där de var omhändertagna med stöd av LVU.*

För många var det en nyhet men inte för journalisten och författaren Katia Wagner. Precis det här har hon beskrivit tillsammans med Jens Mikkelsen i boken *De förlorade barnen* som kom för två år sedan.

– Sedan vi skrev vår bok har ytterligare 469 ensamkommande barn försvunnit utan att vi vet var de hamnat. Vi är förvånade över att alla är chockade igen. Men det visar att myndigheterna inte har gjort något och inte tar i det.

I boken finns ett exempel med en 14-årig somalisk flicka som efter försvinnandet ringde till sitt familjehem och grät och sa att hon ville komma tillbaka.

– Ändå kallar polisen det ett frivilligt avvikande. Vi avhumaniserar de här barnen genom att säga att de själva valt att försvinna. Då ses de inte som i behov av skydd och vi behöver inte bry oss om dem.

En kriminalkommissarie I boken säger:

”Man får hoppas att det går bra för dem, att de har hittat tillbaka hem igen och att de inte finns på någon plats där de

inte borde finnas. Man skulle kunna ligga på de här i flera år och förlänga efterlysningarna var tredje månad, men vad är skillnaden egentligen? Aktivt letar man ju inte efter dem.”

Den hållningen genomsyrar hela samhällets inställning hävdar Katia Wagner.

– Det finns inte en myndighet i Sverige som anser att de här barnen och ungdomarna är deras ansvar.

När barnen inte är asylsökande är de inte Migrationsverkets ansvar. Socialtjänsten ingriper bara när de vistas i just deras kommun. Och polisen har ett alldeles särskilt system för ensamkommande.

– Svenska barn letar vi efter om de försvinner. När det gäller de här barnen, tar man emot anmälan och sätter in den i en pärm. Efter två månader avskrivs efterlysningen. Svenska barns försvinnanden avskrivs aldrig.

Till minderåriga som ska utvisas och som försvunnit är inställningen annorlunda: ”De efterlyser vi på ett annat sätt. De vill vi ju ha tag i” säger en gränspolis i boken.

Retoriken runt de två pojkarna på Malmö central har också varit talande. Jernhusens representant kallade dem ”efterlysta kriminella” och det spreds rykten där de beskrivs som kallhamrade vuxna.

En generell attitydförändring behövs menar Katia. Men också ökad kunskap där vi fördjupar diskussionen och frågar oss vad som händer med de minderåriga efter att de försvunnit. Vem tar emot dem istället när de flackar runt utan vuxna.

– Det här är barn och ungdomar i Sverige där samhället vänder bort blicken. Trots att vi har vetat i minst tio år att ensamkommande är hårt exponerade för människohandel och prostitution. Av de barn som påträffas i människohandel är en tredjedel ensamkommande. Ändå definierar vi varje försvinnande som ett frivilligt avvikande.

I arbetet med boken spårade Katia Wagner och kollegan Jens Mikkelsen flera försvunna barn.

– Vi hittade dem i just människohandel. Styrda av vuxna med hot och våld sålde de droger, prostituerade sig och fanns i

extremt riskfyllda gatumiljöer.

Vad behövs för att få till en förändring?

– Om myndigheterna gör sitt jobb, det de ska när minderåriga behöver skydd och hjälp, då kommer vi faktiskt ganska långt. Sedan kan vi skapa en situation och miljöer där barnen inte behöver försvinna. De som jobbar med de här ungdomarna måste betrakta alla barn och ungdomar i Sverige som vår angelägenhet.

Anna Fredriksson

ordomening[at]hotmail.com

*LVU – Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

På gång

Katia Wagner jobbar just nu tillsammans med Federico Moreno med en bok som är en fortsättning på *De förlorade barnen*. Den kommer att ha ett tydligare svenskt och nordiskt fokus.

Den 23–24 mars arrangerar Länsstyrelsen i Stockholm en Nationell konferens om människohandel och sexuell exploatering där Katia Wagner medverkar.

Program: lansstyrelsen.se/Stockholm/

Vems ansvar?

Till behandlingshem skickas barn som har svåra problem med droger eller kriminalitet. Plus ensamkommande flyktingpojkar.

Text: Maria Wallin | Bild: Tomaz Grahl | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 1 2015](#)

På ofta vaga grunder tvångsplacerar socialtjänsten ensamkommande pojkar enligt LVU eller Socialtjänstlagen. Det framgår av den studie Joanna Mellquist presenterade i förra numret av SocialPolitik. Det kan handla om en kastad blomkruka, som förpassat en ungdom rakt in på ett SiS behandlingshem, låst avdelning. Är det en lämplig miljö?

Grunden för en ansökan om vård med stöd av LVU är att barnet har ett vårdbehov som inte kan tillgodoses på frivillig väg. Hem för vård och beonde, HVB, får inte använda "begränsningsåtgärder", det vill säga tvång. Men det får SiS.

Inspektionen för vård och omsorg, IV0, granskar alla SiS-institutioner samt alla kommunala och enskilt drivna HVB två gånger per år. Inspektionerna görs både anmält och oanmält.

IV0 har också tillsyn över socialtjänstens arbetet med ensamkommande barn och ungdomar, men anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa görs till berörd socialnämnd – i många fall samma nämnd som gjort placeringen.

Dessutom tar inte IV0 ställning till individuella insatser för enskilda barn eller vuxna; det är beslut som ska överklagas till domstol.

Nu kan inte unga grabbar – som inte kan tala svenska, som inte förstår sammanhanget, med en omvälvande flykt bakom sig och inte sällan med traumatiska minnen hemifrån – själva överklaga placeringen.

Men varje pojke får en god man. Det ankommer på hen att bevaka barnets bästa.

Det gäller att få en riktigt god god man.

Maria Wallin

Läs mer:

[Ensamkommande barn spärras in](#), SocialPolitik nr 4 2014